

KORONAEPIDEMIAN VAIKUTUKSET RAHAPELIONGELMIA KOHDANNEISIIN PELAAJIIN JA LÄHEISIIN -KYSELY

2020

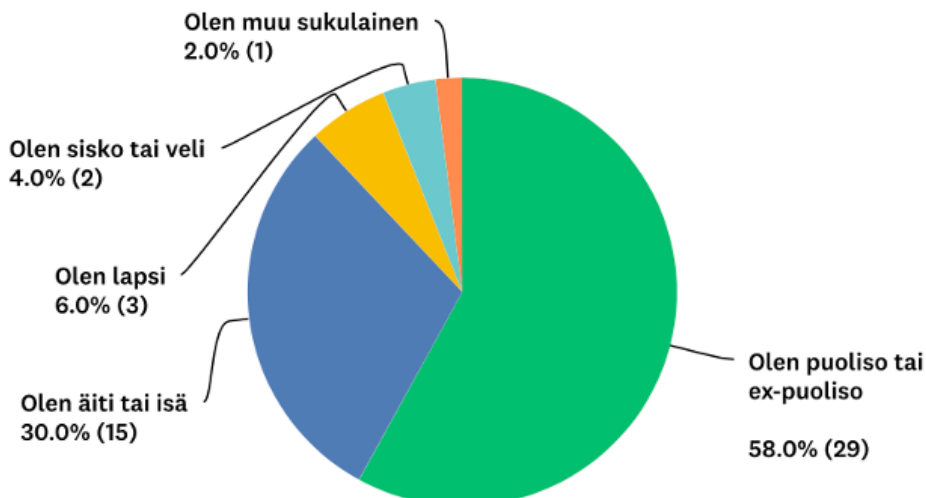
17. KESÄKUU

KYSELYN TULOKSET (9.4-25.5.2020)
LÄHEISTEN KYSYMYSTEN ANALYYSI

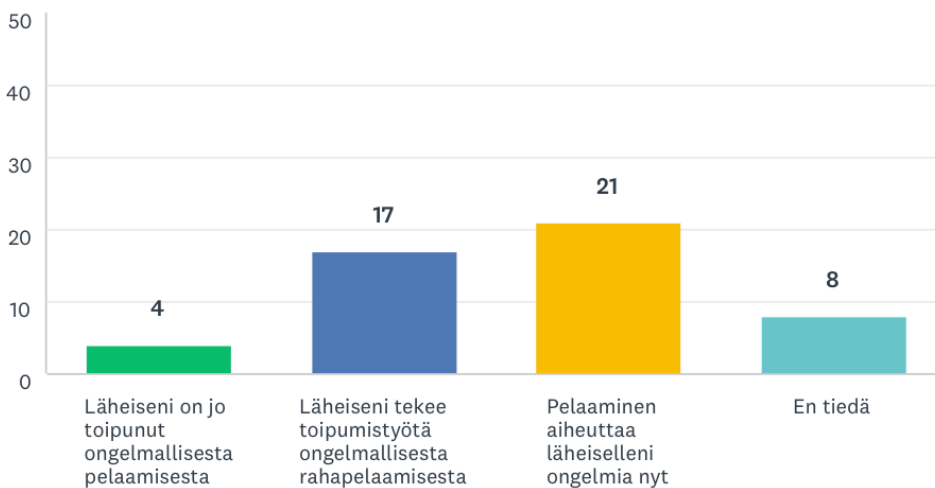
Koronaepidemian vaikutukset rahapeliongelmia kohdanneisiin pelaajiin ja läheisiin - perustietoa kyselyn läheisosiosta

- **Kyselyn toteuttajat:** Pelirajat'on-toiminta, Pelituki ja Päihdelinkki
- **Läheisvastaajien tarkempi kohderyhmä:** Niiden rahapelaajien läheiset, joille pelaaminen on aiheuttanut ongelmia tai hallinnan haasteita juuri nyt tai joskus aiemmin.
- **Kyselyn tarkoitus:** Selvittää, miten koronaepidemian aiheuttama poikkeusaika (pelimahdollisuuksien kaventuminen & koronan aiheuttama kuormitus) on vaikuttanut ongelmapelaamista kokeneiden pelaajien läheisiin.
- **Kyselyn sisältö:** Läheisten osiossa on 2 avointa ja 6 monivalintaa. Alun pakollista ohjauksikysymystä (pelaaja, läheinen, ei kohderyhmää) lukuun ottamatta kaikki kysymykset ovat vapaaehtoisia.
- **Vastaustapa ja vastaajat:** Nettilomake on ollut auki 9.4.20 lähtien. Lomake pidetään auki koko koronaepidemian ajan. Noin kuuden ensimmäisen viikon aikana (9.4.–26.5.2020) kyselyyn **56** läheistä. 16 läheistä vastasi palveluiden sivujen kautta (linkkiä jaettiin mm. someissa) ja 40 vastasi suoralla sähköpostipyynnöllä. Lähestyimme suoraan henkilöitä, jotka ovat olleet kiinnostuneita Pelirajat'on -toiminnan vertaistuen palveluista viimeisen kahden vuoden aikana ja sallineet suoran yhteydenoton. Ei ole tiedossa, kuinka moni heistä on osallistunut varsinaiseen toimintaan. Tätä ei myöskään kyselyssä selvitetty.
- **Kyselyn yleistettävyyden ja tulkinnan:** Kyselyyn on saanut vastata netissä kuka tahansa, joten tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkien ongelmapelaajien läheisten kokemuksia korona-ajasta. Vastaajissa korostuvat vertaistuen palveluista kiinnostuneet. Tulosten tilastollista merkitsevyyttä ei ole selvitetty. Tuloksia tulee tulkita suuntaa antavina, reilun 50 ongelmapelaajan läheisen kokemuksina.

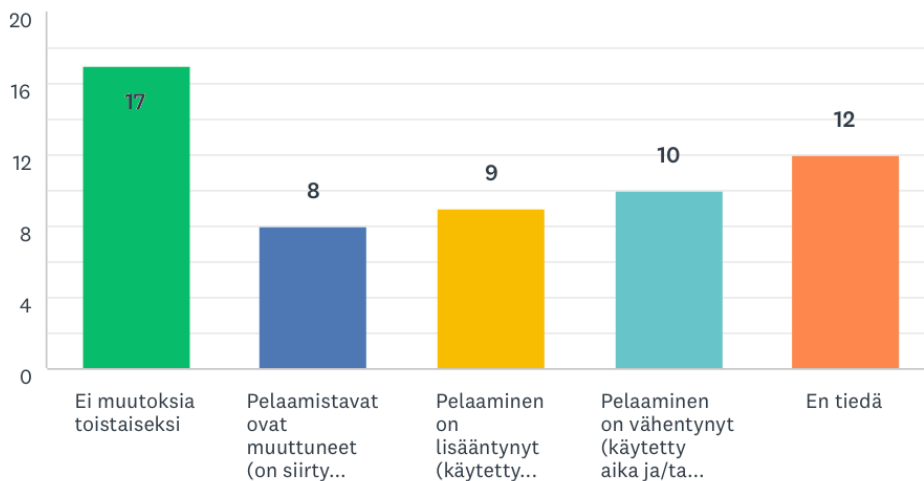
Taustatietoa läheisvastaajista

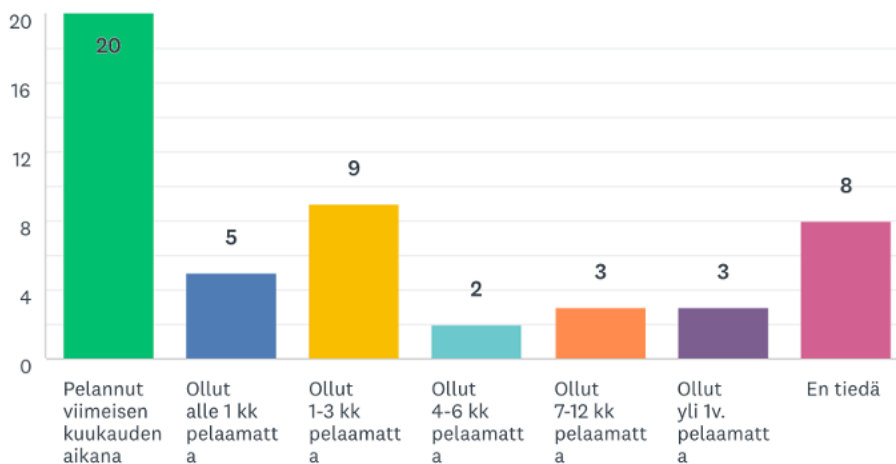
Kuva 1. Kyselyyn vastanneiden läheisten suhde pelaajaan (N=50). Puolisoita/ex-puolisoita sekä äitejä/isiä on läheisistä valtaosa.

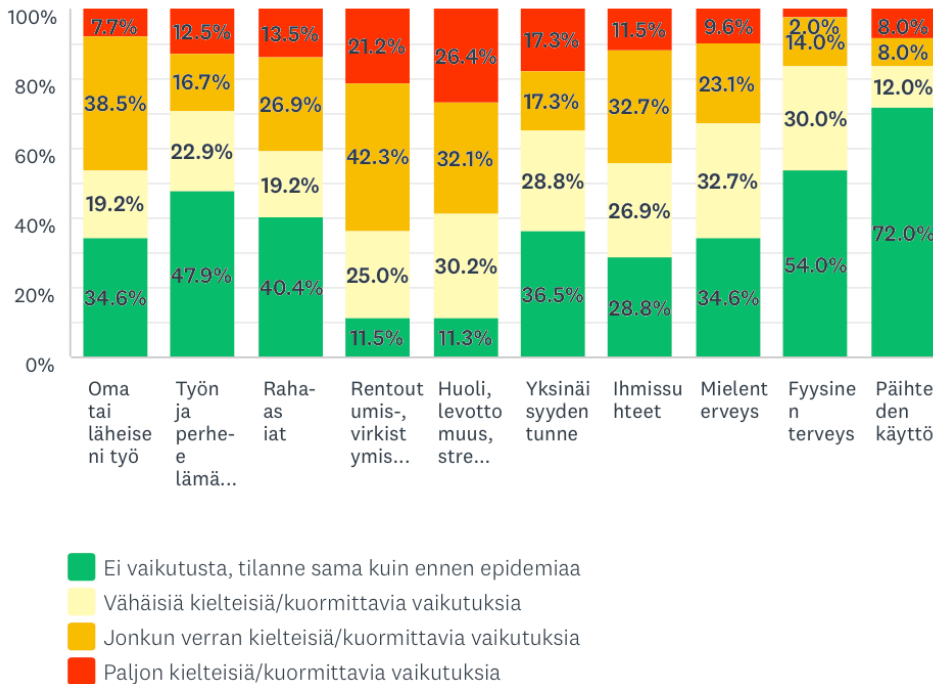
Kuva 2. Läheisen tulkinta pelaajan toipumistilanteesta vastaushetkellä (N=50). Vain 4 vastaajaa 50:sta kokee, että pelaaja on jo toipunut ongelmastaan.

Kuva 3. Läheisen tulkinta rahapelaamisen/pelaamattomuuden muutoksista korona-aikana (N=50). Tämä on läheisten ainoa monivalintakysymys, jossa sai valita useamman vastausvaihtoehdon. 24 % vastaajista (12/50 hlö) eivät tiedä, onko pelaamisessa tapahtunut muutoksia.

Kuva 4. Läheisen tulkinta pelaajan tilanteesta vastaushetkellä (N=50). Huomaa, että kaksi ensimmäistä vastausvaihtoehtoa tarkoittavat samaa asiaa – pelaaja on pelannut viimeisen kuukauden aikana.

Kuva 5. Läheisen tulkinta koronan vaikutuksista elämänsä eri osa-alueisiin (N= 48–52). Vähiten korona on vaikuttanut läheisten päihteiden käyttöön ja fyysiseen terveyteen ja eniten huolen, levottomuuden ja stressin kaltaisiin kielteisiin tunteisiin sekä rentoutumis- ja virkistymismahdollisuuksien kaventumiseen.

Onko koronaepidemia vaikuttanut sinuun itseesi tai suhteeseen läheisesi kanssa? Kuvaile havaitsemiasi muutoksia (N=25)

Noin puolet kaikista vastaajista vastasi tähän avokysymykseen. Jaottelimme avovastaukset kolmeen ryhmään: niihin, joissa kuvaillaan koronan vaikuttaneen itseensä tai suhteeseen pelaajan kanssa pääasiassa positiivisesti; niihin, joissa kuvaillaan koronan vaikuttaneen näihin asioihin pääasiassa negatiivisesti sekä niihin, joissa koronatilanteen ei koeta vaikuttaneen näihin asioihin. Eniten avovastauksista oli tunnistettavissa koronan kielteisiä vaikutuksia läheiseen sekä suhteeseen pelaajan kanssa (13 vastausta, kun myönteisesti koronan vaikutuksia kuvailtiin yhdeksässä vastauksessa).

Koronaepidemian positiiviset vaikutukset läheisiin

Yhdeksän avovastaukseen vastannutta kertoo koronaepidemian vaikuttaneen itseensä tai suhteeseensa läheiseen pääasiassa positiivisesti. Läheisten kokemusten mukaan myönteistä on se, että koronan aiheuttaman poikkeustilan vuoksi yhteistä aikaa on ollut enemmän. Läheinen kertoo, että oma puoliso on arjessa enemmän mukana, mikä on vaikuttanut läheiseen positiivisesti. Yksi vastaajista kertoo, että on ollut mukava nähdä oma puoliso hymyilevänä ja olevan innoissaan perheen

keskeisestä yhdessäolosta. Koronaepidemian myönteisiksi vaikutuksiksi mainitaan myös lisääntynyt keskustelu muistakin asioista, kuin vain peliongelma.

”Ehkä enemmän yhdessäoloa, saman katon alla asutaan. Pääsiäisenä tuli lautapelejä pelattua koko perheen voimin. Oli mukavaa nähdä ”pelaaja” hymyilevänä ja innoissaan.”

”Ehkä enemmänkin positiivisesti minuun. Puoliso on enemmän arjessa mukana kuin normaalisti, sillä työtä ei ihan niin paljon.”

Peliautomattien sulkeminen on vähentänyt pelaamista, mikä on helpottanut erään läheisen oloa. Koronan aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi pelaajan kiinnostus on siirtynyt uutisseurantaan.

”Kun peliautomaatit eivät ole auki, niin pelaaminen on vähentynyt mikä helpottanut oloani.”

Koronaepidemian negatiiviset vaikutukset läheisiin

Koronavirustilanteella on ollut 13 avovastauksen kirjoittaneelle vastaajalle negatiivisia vaikutuksia. Vastauksissa mainittiin esimerkiksi jännitteiden ja turhautumisen lisääntyminen parisuhteessa. Jännitteitä koettiin syntyvän muun muassa turhautumisesta kotona olemiseen. Eräs vastaaja koki myös pelaajan käytöksen muuttuneen sulkeutuneemmaksi.

”Ei voi kyläillä missään tai tehdä mitään niin luo turhautuneisuutta.”

”Lisännyt jännitteitä parisuhteessa. Lähinnä tämä johtuu siitä, että minä läheisenä olen liian hysterinen koronan suhteen ja kumppanini on mielestäni liiankin huoleton asiassa.”

”Hän vetäytyy omiin maailmoihinsa. Ei ole niin avoin kuin on välillä pystynyt olemaan.”

Vaikka osa kertoi perheen kanssa vietetyn ajan lisääntyneen kotona, osa koki, että yhteistä aikaa oli kuitenkin vähemmän. Yksi vastaajista puolestaan kertoi erikoisen tilanteen aiheuttavan ahdistusta läheisen pelaamisesta sekä myös houkutuksesta aloittaa itsekin pelaaminen.

”Ennestään erikoinen tilanne ja sen ahdistus sekä toisen poissaolo pelaamalla sekä tieto rahan menosta ja houkutus itsekin pelata.”

Taloudellinen tilanne koettiin huolta herättävänä korona-aikana. Tilanne aiheutti stressiä, jonka myötä syntyi riitoja.

”Kuitenkin hieman huolta rahasta, mikä hieman välejäkin kuormittaa.”

”Stressaantunut, jonka myötä syntynyt riitoja”

”Ex-puolisolla ei rahaa lapsen tukemiseen”

Muutama pelaajan vanhempi koki koronan myötä tapaamisten vaikeutuneen ja se herätti huolta.

”Huoli läheisestä tässä eristäytyneessä tilanteessa.”

”Tapaaminen hankalampaa.”

Osalla läheisistä aiempi vaikea tilanne jatkui ennallaan, eikä korona tuonut siihen muutosta suuntaan tai toiseen.

”Nettipelit ulkomaille jatkuvat sillä pienellä rahalla, jonka hän viikoittain saa edunvalvojalta.”

”Puolison rahapelaaminen on henkisesti raskasta minulle”

Koronaepidemiolla ei vaikutuksia läheiseen

Neljä vastaajista kertoo, ettei koronaepidemiolla ole ollut vaikutusta läheiseen itseensä tai hänen ja pelaajan väliseen suhteeseen. Poikkeustilan aikana tilanteen koetaan pysyneen ennallaan, eikä muutoksia suhteessa normaalitilanteeseen ole. Yksi vastaajista kertoo hänen ja pelaajan elävän hyvin seesteistä aikaa. Vastaavasti yhden vastaajan kokemuksen mukaan pelaaja on ollut etäinen, sillä pelaaminen on jatkunut. Pelaajan läheinen kokee tilanteen vaikeaksi, mutta ei koe koronepidemiolla olevan vaikutusta.

”On etäännyttänyt pelaamisen vuoksi. Itsessään koronaepidemia ei ole mielestäni vaikuttanut, mutta pelaaminen velaksi paljastui taas kerran. On ollut tosi vaikeaa.”

Miten tämän poikkeustilan vaikutukset tulisi huomioida läheisille suunnatussa tuessa ja tiedotuksessa? Millaisesta tuesta tai tiedotuksesta olisi nyt itsellesi hyötyä? (N=22)

Jaottelimme 22 avovastausta eri luokkiin sen mukaan, miten läheisvastaaja oli tulkinnut korona-aikana tapahtuneita pelaajan pelaamismuutoksia. Oletimme, että vastaajilla olisi erilaisia tuen ja tiedon tarpeita korona-ajalle riippuen siitä, miten pelaajan tilanne korona-aikana on muuttunut. Mikäli pelaajan tilanne on pysynyt samana tai parantunut, voisi hyvin olla niin, että näillä läheisillä suurempia muutoksia tuen tarpeissa ei ole. Sen sijaan esimerkiksi niillä läheisillä, jotka ovat epätietoisia pelaajan tilanteesta, on mahdollisesti lisääntyneitä tai muuttuneita tuen ja tiedon tarpeita.

Ei muutoksia toistaiseksi -vastanneiden joukossa osa koki tuen olevan riittävää. Kuitenkin vastauksissa nousi myös esiin, etteivät kaikki ole saavuttaneet sopivaa tukea hoitoon pääsyn vaikeuden sekä tukimuotojen kevyen luonteen vuoksi. Osa vastaajista koki, että pelaajan tilanne voi vaihtua nopeastikin, jolloin läheinen toivoo saavansa tarvittavan tuen. Vastanneet kokivat erityisesti eri tukimuotojen tiedotuksen lisäämisen tarpeelliseksi. Vertaistukiryhmien tarjontaa toivottiin lisää.

”Vertaistukiryhmien runsas tarjonta ja niistä tiedottamisen lisääminen.”

”Toistaiseksi pärjäämme nyt, sillä pelaamista ei ole ollut yli 6kk. Tilanne voi muuttua äkistikin, jos tulee enemmän lomautuksia tms... En osaa oikein sanoa mistä olisi hyötyä. Minua lohduttaa, että olette siellä jossain, jos tarvitsen apua/tukea/vinkkejä.”

Pelaamistavat ovat muuttuneet (on siirtynyt toisiin peleihin) -vastanneista yksi kertoo itse olevansa kokemusasiantuntija, eikä niinkään näe tarvetta tuelle. Läheisellä oli myös epäilevä tunne siitä, onko tutkimuodoista hyötyä pelaajalle. Muut vastanneet kokivat tarvitsevansa tukea ja ohjeita stressinhallintaan sekä neuvoja ja keinoja parisuhteen hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

“Itse olen jo sellainen kokemusasiantuntija, ettei tarvetta tuelle taida olla. Omaiselle en tiedä, auttaako mikään.”

Pelaaminen on lisääntynyt (käytetty aika ja/tai raha) vastanneiden joukossa toivottiin käytännön ohjeistuksia muun muassa luottokieltojen käyttöönotosta.

“Läheiseni osalta en tiedä. Haluaisin tietää, miten saan pitävän eston läheiseni velan ottoon.”

Pelaaminen on vähentynyt (käytetty aika ja/tai raha) -vastanneista osa koki, että poikkeustilan aikana järjestetyt verkossa tapahtuvat ryhmätapaamiset ovat olleet hyväksi. Tuen aiheiksi toivottiin stressin käsittelyä sekä mielen hyvinvoinnin tukemista. Vastauksissa nousi huoli siitä, mitä tapahtuu koronatilanteen jälkeen: palaako tilanne samaksi kuin ennen ja kuinka pelaaja saa silloin tukea sortumatta uudestaan pelaamaan.

“Hyvä, että toiminta jatkui etäyhteyksin. Koronan kaventamat mahdollisuudet peliautomaatteihin ja urheilukohteiden puuttuminen vieroittaa osaltaan automaattisesti. Kun kuormittava erityistilanteet aikanaan päättyy, olisi hyvä jos ongelmallisella olisi työkaluja jatkaa sortumatta taas käsillä oleviin mahdollisuuksiin.”

En tiedä -vastaajat kokivat tarpeelliseksi eri vertaistukiryhmien verkkoalustojen lisäämisen. Yksi vastaaja toivoi ennaltaehkäisevää tietoa pikavippipalveluiden ja rahapelimarkkinoiden muutoksista koronaepidemian aikana.

“Toivoisin tietoa ja varoittamista, jos jokin pikavippi- tai rahapelimarkkinoilla muuttuu koronan takia johonkin huolestuttavaan suuntaan. Nythän päällisin puolin näyttää rahapelaaminen menneen vaikeammaksi. Mutta onko se mennyt vain "maan alle"... ja epätoivottujen toimijoiden villiksi areenaksi...”

Emme havainneet, että läheisten toiveet tuelle ja tiedotukselle eroaisivat sen mukaan, onko pelaajan tilanne muuttunut parempaan tai huonompaan suuntaan. Tämä on osin selitettävissä niukan (n=22) aineiston perusteella.

Yhteenveto tuloksista

Koronaepidemia on vaikuttanut läheisen ja pelaajan väliseen suhteeseen niin myönteisesti kuin kielteisestikin: avovastauksissa yhdeksän henkilöä kertoi kokeneensa myönteisiä vaikutuksia koronavirustilanteen aikana. Osa vastaajista koki yhteisen ajan lisääntyneen, mikä on vaikuttanut läheisten mielialaan positiivisesti. Yhteisen ajan myötä läheiset kokevat löytäneensä keskusteluyhteyden pelaajan kanssa, eikä keskustelu rajoitu vain peliongelman käsittelyyn.

13 vastaajalla koronaepidemia on vaikuttanut kielteisesti elämään. Tilanne on tuonut parisuhteeseen jännitteitä, turhautumista kotona olemiseen sekä sulkeutunutta käytöstä pelaajan taholta. Yksi vastaajista puolestaan kertoi erikoisen tilanteen aiheuttavan ahdistusta läheisen pelaamisesta sekä myös houkutuksen aloittaa itsekin pelaaminen. Myös taloudellinen tilanne koettiin huolta herättävänä korona-aikana. Tilanne aiheutti stressiä, jonka myötä syntyi riitoja. Muutama pelaajan vanhempi koki koronan myötä tapaamisten vaikeutuneen ja se herätti huolta.

Positiivisten sekä negatiivisten kokemusten lisäksi neljä läheisvastaajista kertoi, ettei koronaepidemialla ole ollut vaikutusta läheiseen itseensä tai suhteeseensa pelaajaan.

Avovastaukset jaoteltiin viiteen eri luokkaan sen mukaan, miten läheisvastaaja oli tulkinut korona-aikana tapahtuneita pelaajan pelaamismuutoksia. Läheiset kokivat verkossa tapahtuvan tuen olevan hyödyllistä poikkeustilan aikana. Verkossa kokoontuvia vertaisryhmiä sekä niistä tiedottamista toivottiinkin lisää. Läheisvastauksissa nousivat mielenhyvinvoinnin tukemiseen, parisuhteeseen sekä stressinhallintaan liittyvät teemat aihealueiksi, joista vastaajat halusivat lisätietoa koronaepidemian aikana. Lisäksi läheiset kokivat tarpeelliseksi saada ennalta ehkäisevää tietoa muun muassa pikavippipalveluiden ja rahapelimarkkinoiden mahdollisista muutoksista koronan aikana.

22 lyhyehköstä avovastauksesta emme havainneet, että tuen tai tiedon tarpeet eroaisivat selkeästi käyttämällämme jaottelulla, vaan tarpeet näyttäytyivät meille varsin yksilöllisinä ja yleisinä: huolimatta pelaajan pelaamistilanteen muutoksista, ihmiset toivoivat muun muassa netissä tapahtuvaa vertaistukea enemmän, tiedotusta tarjolla olevista palveluista sekä myös käytännön ohjeistuksia ja tietoa. Rahapeliongelmassa on usein myös kyse pitkäaikaisista kehityskuluista, joten muutaman kuukauden sisällä tapahtuvat muutokset eivät välttämättä heijastu suoraan tuen tarpeisiin. On luonnollista, että läheinen suhtautuu pelaajan tilanteessa tapahtuviin muutoksiin maltillisesti ja myös valoisammalta näyttävää tilannetta varjostaa huoli tulevasta.

Laajempi aineisto tai yksilöllisillä haastatteluilla toteutettu tutkimus voisi paljastaa, millaisia odotuksia ja toiveita eri tilanteissa olevat läheiset tuelta ja tiedotukselta toivovat.